

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
" ____ " _____ 20 ____ р.

ЗАВДАННЯ
до дипломної роботи

Студент(-ка) групи Фз-71ш інституту (центру) _____
спеціальності 072 – “Фінанси, банківська справа та страхування”

Кондратенко Марина Дмитрівна

Тема роботи: «Аналіз фінансового стану підприємства і шляхи його зміцнення»

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від " ____ " _____ 20 ____ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи " ____ " _____ 20 ____ р..

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці):

- теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- шляхи покращення фінансового стану підприємства

Дата видачі завдання: " ____ " _____ 20 ____ р.

Керівник дипломної роботи: _____
(вчене звання, прізвище та ініціали) (підпис)

Завдання прийнято до виконання " ____ " _____ 20 ____ р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра: 29 с., 2 рисунки, 5 таблиць, 30 джерел.

Мета роботи – дослідити теоретичні аспекти сутності фінансового стану підприємства, методологію проведення аналізу фінансового стану підприємства та розробити шляхи зміцнення фінансового стану підприємства.

Об'єкт дослідження – теоретичні положення та методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства.

Предмет дослідження – фінансова діяльність ВАТ «ШЗХР».

Методи дослідження – теоретичний, статистичний, коефіцієнтний, графічний, вертикальний (структурний) та горизонтальний (часовий) фінансовий аналіз.

У першому розділі розглянуті теоретичні аспекти визначення фінансового стану підприємства, проаналізовано види та методи, які використовуються при проведенні аналізу фінансового стану підприємства.

У другому розділі застосовуючи різні методи проаналізовано фінансовий стан підприємства, розраховані коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та графічно відображена динаміка змін основних показників підприємства.

У третьому розділі запропоновано шляхи зміцнення фінансового стану підприємства.

ФІНАНСОВИЙ СТАН, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	3
ЗМІСТ.....	4
ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1 Сутність фінансового стану підприємства	7
1.2 Сутність фінансової звітності	10
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	13
2.1 Організаційно-економічна характеристика ВАТ «ШЗХР».....	13
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства	14
3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА...26	
ВИСНОВКИ	28
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	30

ВСТУП

Актуальність теми. Успішність функціонування будь-якої організації в значній мірі визначається його фінансовим становищем. На сьогодні прибутковість будь-якого підприємства в Україні має надважливе значення для народного господарства в цілому та для кожного громадянина країни окремо. Тому що, нестабільне фінансове становище будь-якої організації тягне за собою і соціальні проблеми, а саме: зростання безробіття, низький життєвий рівень громадян, соціальний неспокій в країні, конфлікти між роботодавцями та найманими робочими, не виплату заробітної плати і т.інш. Тому комплексне фінансове дослідження всіх сторін діяльності підприємства та своєчасне реагування на проблеми, які виникають при веденні господарської діяльності, дійсно є актуальною та необхідною процедурою для будь-якої організації. Особливої гостроти проблема аналізу фінансового стану підприємства набула при становленні ринкового устрою нашої держави та самостійного ведення бізнесу кожною організацією. Сучасні умови загострюють проблему обґрунтування фінансового стану підприємства для своєчасного прийняття правильного управлінського рішення для розвитку або поліпшення фінансового стану підприємства.

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, отримання прибутку як такого можливо тільки за умови при стійкому фінансовому становищі підприємства, при його високій платоспроможності та ліквідності бізнесу. Для надання додаткових коштів для здійснення виробничої діяльності, кредитуванні або інвестуванні, банки та інші зацікавлені особи обов'язково будуть аналізувати фінансове положення підприємства, розглядати його платоспроможність.

Метою даної роботи є дослідження теоретичних аспектів сутності фінансового стану підприємства, методології проведення аналізу фінансового

стану підприємства та розробка шляхів зміцнення фінансового стану підприємства.

Об'єкт дослідження – теоретичні положення та методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства.

Предмет дослідження – фінансова діяльність підприємства ВАТ «ШЗХР»

Методи дослідження – теоретичний, статистичний, коефіцієнтний, графічний, вертикальний (структурний) та горизонтальний (часовий) фінансовий аналіз.

Завдання роботи:

- дослідити теоретичні підходи до визначення поняття та сутності фінансового стану підприємства;
- проаналізувати основні методики, які застосовуються для проведення аналізу фінансового стану підприємства;
- провести практичні розрахунки, щодо визначення фінансового стану підприємства;
- розробити рекомендації щодо зміцнення фінансового стану підприємства.

Структура роботи. У першому розділі розглянуто теоретичні підходи до визначення поняття «фінансовий стан». У другому розділі зроблено аналіз фінансового стану підприємства. У третьому розділі запропоновані шляхи зміцнення фінансового стану підприємства

Фактологічну основу роботи стали навчальні посібники, підручники, методичні матеріали з питань аналізу фінансового стану підприємства з метою підвищення платоспроможності та ліквідності підприємства, дані періодичної літератури, статистичні дані підприємств і організацій, також нормативно-правову базу склали законодавчі та нормативні акти, що регулюють питання управління оборотним капіталом підприємства.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансового стану підприємства

При отриманні підприємствами більших прав та свобод у самостійному веденні бізнесу, самостійному виборі контрагентів по бізнесу зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємства, оцінка ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості загалом підприємства. Якісно проведений аналіз дозволить підприємству своєчасно прийняти економічно обґрунтовані рішення по зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Незалежно від форми власності бізнесу об'єктивна оцінка фінансового стану бізнесу необхідна завжди. Жоден власник не може не брати до уваги ризику, які повсякчасно виникають у зовнішньому середовищі, не може не відслідковувати, яким чином змінюється кон'юнктура ринку, щоб не втратити додаткові можливості або не втратити додаткові кошти. Будь який бізнес створюється не тільки задля задоволення потреб споживачів, але і для отримання прибутку від вкладених коштів. Але тільки аналізуючи всі ризики зовнішнього та внутрішнього середовища, тобто оцінюючи фінансовий стан підприємства, можна отримати додаткові вигоди від ведення бізнесу.

Фінансовий стан підприємства проводять завжди комплексне, тому що для аналізу застосовують показники, які відображають різні аспекти фінансово-економічної діяльності підприємства. Результати аналізу фінансового стану також завжди стосуються всіх напрямків діяльності, тому що відображають як наявність так і ефективне використання всіх видів ресурсів при веденні виробничої та реалізаційної діяльності.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів всіх видів діяльності, які проводить будь-яка організація: виробничої, комерційної та фінансово-господарської. Але основним видом діяльності є виробнича, а саме

виробництво і реалізація продукції. Збільшуючи обсяги виробництва і реалізації продукції, підприємство збільшує, як правило, і прибутковість, або додану вартість свого бізнесу, а це позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. І навпаки, зменшення обсягів виробництва і реалізації, або неритмічний, несвоєчасний випуск продукції, погіршення якості продукції, що може призвести до зниження обсягів реалізації, призводить до погіршення фінансового стану підприємства і відбивається негативно на прибутковості підприємства і як слідство на його платоспроможності і ліквідності бізнесу.

Головною місією створення бізнесу є задоволення потреб споживачів, але і отримання доданої вартості від вкладених коштів. Тому, фінансова діяльність будь-якого бізнесу має бути спрямована на ефективне використання всіх видів ресурсів, особливо фінансових, постійне їх надходження з різних джерел фінансування, обов'язкове відслідковування співвідношення рівня власного та залученого капіталу, оцінці фінансової стійкості підприємства для забезпечення ефективної діяльності підприємства в прогнозованому майбутньому.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Отже, фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Кінцевою ціллю проведення аналізу фінансового стану підприємства для внутрішніх користувачів діє можливість зрозуміти де вузькі міста, де можна знайти резерви поліпшення фінансового стану, а для зовнішніх користувачів – це завжди теперішнє відображення фінансового стану підприємства, можливість його сплачувати по рахунках, тобто його платоспроможність.

Для оцінки фінансового стану підприємства використовуються різні методики, застосовуються різні прийоми та методи. Це дає можливість різнобічно оцінювати фінансові результати діяльності підприємства як у статистиці так і в динаміці. Оцінка фінансового стану в динаміці дає можливість орієнтуватися про загальний стан розвитку підприємства. Саме аналіз

фінансового стану в динаміці дасть можливість оцінити ефективність використання довгострокових фінансових вкладень. Неефективність їх використання призводить до зниження платоспроможності, до можливих збоїв у постачанні сировини та матеріалів, до несвоєчасного виконання плану по виготовленню та поставках готової продукції, і, як слідство, до зниження прибутковості бізнесу в цілому.

Все вище перелічене дає нам можливість виокремити завдання аналізу фінансового стану підприємства:

- аналіз рентабельності та прибутковості підприємства;
- аналіз ефективності використання сукупного капіталу підприємства;
- оцінка рівня ефективності використання залученого капіталу;
- аналіз та оцінка в динаміці всіх основних показників підприємства;
- аналіз та оцінка платоспроможності та ліквідності підприємства;
- оцінка фінансової стійкості підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства та місце його на зовнішньому ринку.

Для того щоб будувати плани на майбутнє, займатися стратегічним плануванням, неможливо не оцінити сучасний фінансовий стан підприємства. Тому, проведення аналізу фінансового стану є необхідною умовою для побудови планів на майбутнє та прогнозування діяльності підприємства.

Кредитори та інвестори обов'язково аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики при наданні позик, або вкладанні грошей, а також для необхідного диференціювання відсоткових ставок.

Аналізуючи основні показники та одержуючи певну інформацію про зміни та динаміку цих показників, менеджер може бачити повну картину фінансового стану організації на теперішній час, а також спрогнозувати його стан в майбутньому, якщо справи будуть розвиватися подібно. Але, якщо динаміка основних показників спадаюча, тобто фінансовий стан на теперішній час підприємства слабкий, то менеджер може своєчасно прийняти певні міри для оздоровлення фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансового стану є частиною загального аналізу господарської діяльності підприємства. Оцінка фінансового стану складається з двох розділів, які тісно пов'язані між собою: фінансового аналізу та управлінського. Обидва види аналізу мають спільну інформаційну базу і тому вони пов'язані між собою і доповнюють один одного. Фінансовий аналіз більше розрахований на зовнішнього користувача, тобто він подається для кредиторів, для інвесторів, акціонерів, а також слугує базою звітності перед державою за ведення господарської діяльності. Тобто, цей аналіз орієнтовано на публічність, будь-яку кількість користувачів, відображає різні аспекти діяльності підприємства.

Основні напрями аналізу, які цікавлять зовнішніх користувачів, - це:

- аналіз прибутковості та рентабельності підприємства;
- аналіз фінансового стану та фінансової стійкості підприємства;
- аналіз платоспроможності та ліквідності бізнесу;
- аналіз ефективності використання власного та залученого капіталу і інш.

Тобто, метою доведення аналізу до зовнішнього користувача є відображення саме прибутковості бізнесу і отримання доданої вартості від вкладеного капіталу.

Управлінський аналіз направлений на більш глибоке вивчення внутрішніх проблем та адекватну оцінку використання всіх наявних ресурсів для отримання максимального прибутку. При проведенні управлінського або внутрішнього аналізу розраховують показники використання майна підприємства, надають оцінку ділової активності підприємства, робиться факторний аналіз прибутку та рентабельності для виявлення слабких місць, розраховуються показники кредитоспроможності підприємства, а також надається оцінка ефективності використання всіх видів ресурсів.

1.2 Сутність фінансової звітності підприємства

Для правильної оцінки фінансового стану підприємства фінансисти та бухгалтера використовують дані, які відображені в балансі (форма № 1), в звіті про фінансові результати (форма № 2), в звіті про рух грошових коштів (форма № 3), в звіті про власний капітал (форма № 4) та інших даних статистичної та оперативної звітності

Саме оцінкою та прогнозуванням займається фінансовий аналіз, використовуючи бухгалтерську та фінансову звітність і оперативні дані.

Звіт про фінансові результати відображає ефективність (неефективність) діяльності підприємства за певний період. Якщо баланс відображає фінансовий стан підприємства на конкретну дату, то звіт про прибутки та доходи дає картину фінансових результатів за відповідний період (квартал, півріччя, 9 місяців, рік).

У звіті про фінансові результати наводяться дані про дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові результати від операційної діяльності (прибуток чи збиток); дохід від участі в капіталі; інші доходи та фінансові доходи; фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (прибуток чи збиток); фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток чи збиток); надзвичайні доходи чи витрати; чисті прибуток чи збиток.

Неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства для вирішення поточних та перспективних фінансово-господарських проблем. Для прийняття правильних фінансових управлінських рішень на рівні підприємства треба використовувати дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, є зрозумілими та прийнятними для користувачів. Зокрема, щоб порівняти фінансові результати, досягнуті у попередньому та поточному звітних періодах, необхідно використовувати лише порівнянні відповідні показники, тобто такі,

які визначені за єдиною методологією з використанням однакових баз розрахунку, критеріїв та правил.

З цією метою підприємство повинно розробити свою фінансову облікову політику, яка підпорядковується потребам внутрішнього менеджменту. Але, як правило, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери не обмежуються суто внутрішньою фінансовою інформацією, а порівнюють її з відповідними показниками подібних підприємств, підприємств-конкурентів чи партнерів по бізнесу. Тому закономірно виникає потреба в уніфікації вимог до фінансової інформації в рамках галузі, регіону, усієї економічної системи країни.

Фінансова звітність визначена П(С)БО 1 як бухгалтерська звітність, яка відображає фінансовий стан підприємства і результати його діяльності за звітний період. Метою такої звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень (табл. 1).

Таблиця 1. Інформаційні потреби основних користувачів фінансових звітів.

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Інвестори, власники	Придбання, продаж та володіння цінними паперами Участь у капіталі підприємства Оцінка якості управління Визначення суми дивідендів
Керівництво підприємства	Регулювання діяльності підприємства
Банки, постачальники та інші кредитори	Забезпечення зобов'язань підприємства Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Замовники	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання
Працівники підприємства	Оцінка здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання Забезпечення зобов'язань підприємства перед працівниками
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика ВАТ «ШЗХР»

Відкрите акціонерне товариство «Шосткинський завод хімічних реактивів» створене шляхом реорганізації Орендного підприємства товариство «Шосткинський завод хімічних реактивів» на підставі рішення Фонду державного майна України та Організації орендарів товариство «Шосткинський завод хімічних реактивів» від 31 жовтня 1994р. № 1 згідно Закону України «Про приватизацію державних підприємств», Закону України «Про господарські товариства», Декрету Кабінету Міністрів України від 20 травня 1993 року №57-93 «Про приватизацію цілісних майнових комплексів державних підприємств та їхніх структурних підрозділів, зданих в оренду».

Назва підприємства: повна – відкрите акціонерне товариство «Шосткинський завод хімічних реактивів»; скорочена - ВАТ «ШЗХР».

Місцезнаходження підприємства: 41107, Україна, м.Шостка, вул.Щербакова, 1.

Підприємство працює на основі Статуту, зареєстрованого розпорядженням Шосткинської міської ради № 139 від 10.11.1994 року.

Метою діяльності підприємства є: виробництво промислової продукції та обладнання, товарів народного споживання та інших видів продукції і послуг на основі ефективного використання виробничого і фінансового потенціалу, одержання максимального прибутку для вирішення соціальних та економічних інтересів акціонерів товариства.

Предметом діяльності підприємства є :

- виробництво промислової продукції та обладнання;
- виробництво товарів народного споживання;
- виробництво особливо небезпечних речовин (згідно з переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України);
- виробництво пестицидів та агрохімікатів, оптова, роздрібна торгівля пестицидами та агрохімікатами;

- операції у сфері поводження з небезпечними відходами;
- виробництво лікарських засобів, оптова, роздрібна торгівля лікарськими засобами.

Кількість найменувань продукції підприємства у 2016 р. склала 86.

Продукція, що виробляється на ВАТ «ШЗХР», знаходить застосування практично у всіх галузях промисловості. У медичній промисловості широко застосовуються глюкоза, сорбіт, кольорові цукри. Для електронної промисловості у великих обсягах виробляються розчинники особливої чистоти - ПС, толуол, оцтова кислота й ін. Для потреб сільського господарства завод виробляє мікродобрива, добавки до комбікормів, засоби боротьби зі шкідниками рослин.

Сума зносу основних фондів (43546 тис. грн.) значно перевищує їхню залишкову вартість (23547 тис. грн.). Це свідчить про значне фізичне і моральне застарівання основних фондів підприємства і необхідність їх модернізації або заміни.

Таким чином, до основних проблем підприємства можна віднести:

- брак обігових коштів для закупівлі сировини, матеріалів, устаткування, розрахунків за енергоносії;
- застаріле обладнання, його високе зношування (65,6%);
- брак висококваліфікованих кадрів;
- високі ціни на енергоносії, воду й водовідведення;
- висока собівартість продукції.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства

При функціонуванні підприємства відбувається безперервний кругообіг коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу й використання. Фінансово-економічний стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати за допомогою різних моделей, які дають змогу структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними

показниками [19]. Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану ВАТ «ШЗХР» є дані балансу та звіту про фінансові результати за 2011-2014рр.

На початковому етапі оцінки фінансово-економічного стану підприємства рекомендується перевірити його платоспроможність. Показники платоспроможності розраховуються за допомогою таких коефіцієнтів:

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності згідно формули

$$k_{\text{ла}} = \frac{АЛА}{ПЗ},$$

де *АЛА* – абсолютно ліквідні активи підприємства;

ПЗ – поточні зобов'язання (короткострокова заборгованість) фірми.

$$2011p. = \frac{0 + 9,0 + 1,0}{39915,0} = \frac{10,0}{39915,0} = 0,0002$$

$$2012p. = \frac{0 + 659,0 + 0}{36867,0} = 0,018$$

$$2013p. = \frac{235,0 + 2521,0 + 0}{40087,0} = \frac{2756,0}{40087,0} = 0,069$$

$$2014p. = \frac{0 + 100,0 + 0}{47216,0} = 0,002$$

Розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності за формулою

$$k_{\text{лу}} = \frac{ВЛА}{ПЗ},$$

де *ВЛА* – оборотні активи високої (термінової) ліквідності.

$$2011p. = \frac{108,0 + 3853,0 + 2626,0 + 7888,0 + 1277,0 + 9,0 + 1,0 + 122,0}{39915,0} = \frac{15884,0}{39915,0} = 0,4$$

$$2012p. = \frac{56,0 + 3104,0 + 217,0 + 4880,0 + 1047,0 + 235,0 + 2521,0 + 1588,0}{40087,0} = \frac{14008,0}{40087,0} = 0,35$$

$$2013p. = \frac{4247,0 + 419,0 + 1774,0 + 1090,0 + 659,0 + 385,0}{36867,0} = \frac{8574,0}{36867,0} = 0,23$$

$$2014p. = \frac{7053,0 + 973,0 + 1674,0 + 312,0 + 100,0 + 133,0}{47216,0} = \frac{10245,0}{47216,0} = 0,22$$

Коефіцієнт поточної ліквідності обчислюється за допомогою формули

$$k_m = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (2.3)$$

де OA – оборотні активи підприємства.

і буде складати:

$$2011p = \frac{31195,0}{39915,0} = 0,78$$

$$2012p. = \frac{30727,0}{36867,0} = 0,83$$

$$2013p = \frac{37269,0}{40087,0} = 0,93$$

$$2014p = \frac{29065,0}{47216,0} = 0,62$$

Результати обчислень показників платоспроможності заводу зведемо в таблицю 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники платоспроможності підприємства

Найменування показника	Значення показника				Відхилення 2014р. від 2011р. (на кінець періоду)
	2011	2012	2013	2014	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,018	0,069	0,002	- 0,067
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,40	0,35	0,23	0,22	- 0,13
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,78	0,83	0,93	0,62	- 0,31

графічне зображення даних коефіцієнтів представлено нижче на рисунку 2.1.

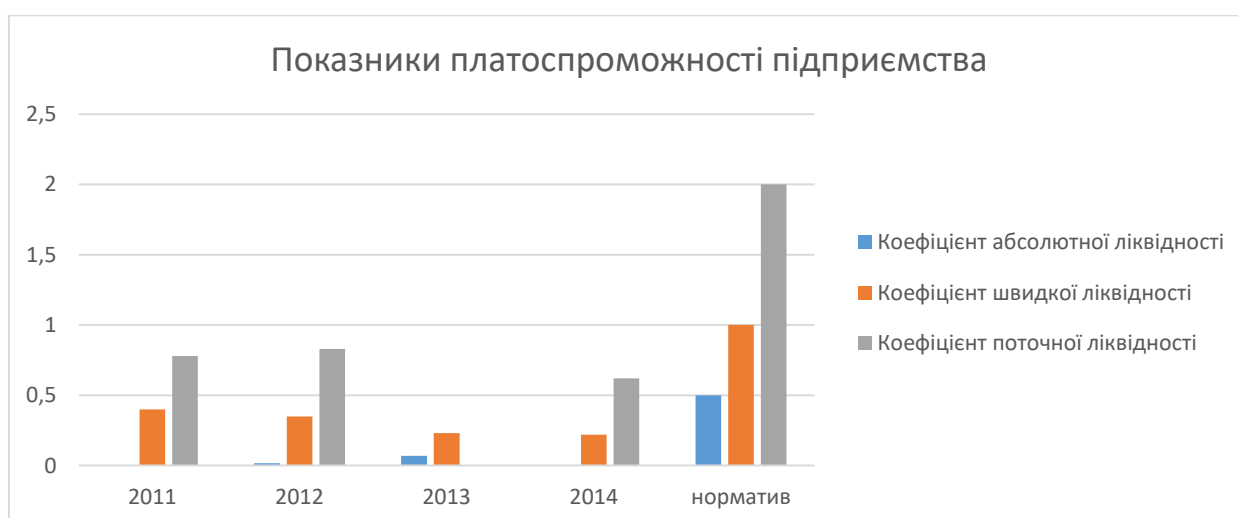

Рисунок 2.1 – Показники платоспроможності підприємства

Наведені у таблиці показники платоспроможності свідчать про здатність ліквідних активів покривати короткострокові зобов'язання. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що завод може погасити негайно поточної заборгованості тільки 0,02% – 6,9% при виникненні такої необхідності протягом останніх років. Це свідчить про негативне становище, оскільки підприємство 20%–25% своїх зобов'язань повинно покривати готівкою і при першій необхідності.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності за 2011-2014 рр. знаходиться у межах від 0,22 до 0,40. Така величина даного показника свідчить про невисоку платоспроможність підприємства, тобто про несвоєчасну оплату боргів, оскільки коефіцієнт не перевищує оптимального рівня. До того ж спостерігається негативна тенденція зниження значення показника, що може призвести до несприятливих наслідків.

Отримане значення коефіцієнта поточної ліквідності означає, що оборотний капітал підприємства не перевищує короткострокову заборгованість, з чого випливає, що платоспроможність заводу вважається низькою. Даний показник показує скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань, тобто на початок 2011 року на одну гривню зобов'язань припадало 0,78 грн. активів, в кінці року це значення зросло до 0,93 грн., проте протягом наступних періодів відбулося падіння цього значення до 0,62 грн. Це свідчить про втрату заводом ВАТ «ШЗХР» своєї поточної платоспроможності, що досить негативно впливає на його діяльність і функціонування.

Довгострокова платоспроможність визначає здатність підприємства гасити довгострокові зобов'язання за рахунок достатньої наявності власних засобів та джерел їх поповнення. Вона призначена забезпечити фінансову стійкість (стабільність), здатність підприємства долати труднощі в зв'язку з несприятливою кон'юнктурою, втратою активів і ін. Ця здатність залежить від гнучкості, мобільності при використанні власних та залучених коштів,

ступеня залежності від зовнішніх кредиторів і інвесторів та загальної фінансової структури підприємства в цілому.

Для того, щоб більш об'єктивно оцінити довгострокову (перспективну) платоспроможність підприємства і, таким чином, фінансову стабільність, користуються наступними коефіцієнтами:

Коефіцієнт автономії розраховується за допомогою формули

$$K_a = \frac{BK}{BB},$$

де BK – власний капітал;

BB – валюта балансу і складає:

$$2011p. = \frac{60695,0}{102886,0} = 0,59$$

$$2012p. = \frac{60144,0}{97366,0} = 0,62$$

$$2013p. = \frac{61372,0}{104305,0} = 0,59$$

$$2014p. = \frac{45987,0}{93704,0} = 0,49$$

Коефіцієнт фінансової залежності обчислюється згідно формули

$$K_s = \frac{BB}{BK}, \quad \text{і буде:}$$

$$2011p. = \frac{102886,0}{60695,0} = 1,7$$

$$2012p. = \frac{97366,0}{60144,0} = 1,62$$

$$2013p._{кин} = \frac{104305,0}{61372,0} = 1,7$$

$$2014p. = \frac{93704,0}{45987,0} = 2,04$$

Коефіцієнт маневрування власним капіталом з використанням формули

$$K_{mn} = \frac{BOK}{BK},$$

де BOK – власний оборотний капітал і буде становити:

$$2011p. = \frac{60695,0 - 71673,0}{60695,0} = \frac{-10978,0}{60695,0} = -0,18$$

$$2012p. = \frac{61372,0 - 67001,0}{61372,0} = \frac{-5629,0}{61372,0} = -0,09$$

$$2013p. = \frac{60144,0 - 66618,0}{60144,0} = \frac{-6474,0}{60144,0} = -0,1$$

$$2014p. = \frac{45987,0 - 64577,0}{45987,0} = \frac{-18590,0}{45987,0} = -0,4$$

Коефіцієнт фінансової сталості визначається на основі формули

$$K_{ст} = \frac{BK + ДК}{ВБ},$$

де $ДК$ – довготермінові кредити і позики і складає:

$$2011p. = \frac{60695,0 + 2124,0}{102886,0} = \frac{62819,0}{102886,0} = 0,61 \quad 2012p. = \frac{60144,0 + 0}{97366,0} = 0,62$$

$$2013p. = \frac{61372,0 + 2333,0}{104305,0} = \frac{63705,0}{104305,0} = 0,61 \quad 2014p. = \frac{45987,0 + 0}{93704,0} = 0,49$$

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу обчислюється за допомогою формули

$$K_{кзк} = \frac{ЗК}{ВБ},$$

де $ЗК$ – залучений капітал і буде складати:

$$2011p. = \frac{2124,0 + 39915,0}{102886,0} = \frac{42039,0}{102886,0} = 0,41 \quad 2012p. = \frac{0 + 36867,0}{97366,0} = 0,38$$

$$2013p. = \frac{2333,0 + 40087,0}{104305,0} = \frac{42420,0}{104305,0} = 0,41 \quad 2014p. = \frac{0 + 47216,0}{93704,0} = 0,50$$

Коефіцієнт фінансового ризику з використанням формули $K_{фр} = \frac{ЗК}{BK}$,

буде складати:

$$2011p. = \frac{2124,0 + 39915,0}{60695,0} = \frac{42039,0}{60695,0} = 0,69 \quad 2012p. = \frac{0 + 36867,0}{60144,0} = 0,61$$

$$2013p. = \frac{2333,0 + 40087,0}{61372,0} = \frac{42420,0}{61372,0} = 0,69 \quad 2014p. = \frac{0 + 47216,0}{45987,0} = 1,03$$

Коефіцієнт структури залученого капіталу обчислюється за допомогою формули $K_{сзк} = \frac{ДЗ}{ЗК}$, і буде становити:

$$2011p. = \frac{2124,0}{2124,0 + 39915,0} = \frac{2124,0}{42039,0} = 0,05 \quad 2012p. = \frac{0}{0 + 36867,0} = 0$$

$$2013p. = \frac{2333,0}{2333,0 + 40087,0} = \frac{2333,0}{42420,0} = 0,05 \quad 2014p. = \frac{0}{0 + 47216,0} = 0$$

Коефіцієнт фінансування розраховується згідно формули і складає:

$$2011p. = \frac{60695,0}{2124,0 + 2606,0 + 0 + 15168,0} = \frac{60695,0}{19898,0} = 3,05$$

$$2012p. = \frac{61372,0}{2333,0 + 2900,0 + 0 + 14846,0} = \frac{61372,0}{20079,0} = 3,05$$

$$2013p. = \frac{60144,0}{0 + 6959,0 + 100,0 + 12393,0} = \frac{60144,0}{19452,0} = 3,09$$

$$2014p. = \frac{45987,0}{0 + 11274,0 + 0 + 7670,0} = \frac{45987,0}{18944,0} = 2,43$$

Результати обчислень показників фінансової стійкості підприємства наведені у таблиці 2.2.

Отримана величина коефіцієнту автономії (фінансової незалежності) означає, що активи підприємства на 59%, протягом 2011 року і на початок 2012 року, а в наступні періоди на 62% та на кінець 2014 року на 49% забезпечено власними коштами. Таке значення показника є дуже несприятливим – борги не покриваються власними джерелами фінансування.

Таблиця 2.2 – Показники фінансової стійкості підприємства

Найменування показника	Значення показника				Відхилення 2014р. від 2011р. (на кінець періоду)
	2011	2012	2013	2014	
Коефіцієнт автономії	0,59	0,63	0,59	0,42	- 0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	1,7	2,62	1,7	2,04	+ 0,34
Коефіцієнт маневрування власним капіталом	-0,18	-0,09	-0,1	-0,4	- 0,31
Коефіцієнт фінансової сталості	0,61	0,62	0,61	0,49	- 0,12
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,41	0,38	0,41	0,50	- 0,09
Коефіцієнт структури довготермінових вкладень	0,03	0,03	0	0	- 0,03
Коефіцієнт довготривалості залучення позикових коштів	0,03	0,04	0	0	- 0,04
Коефіцієнт фінансового ризику	0,69	0,61	0,69	1,03	+ 0,34
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,05	0	0,05	0	- 0,05
Коефіцієнт фінансування	3,05	3,05	3,09	2,43	- 0,62

Графічне зображення коефіцієнтів фінансової стійкості ВАТ «ШЗХР» представлено на рисунку 2.2.

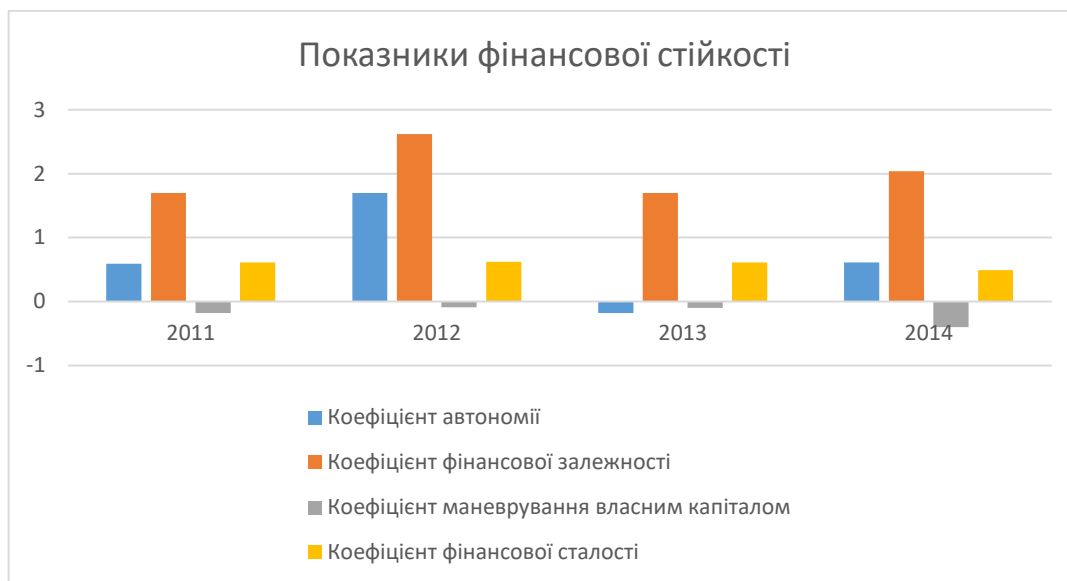

Рисунок 2.2 – Показники фінансової стійкості

Спад коефіцієнта автономії на 10% протягом аналізованого періоду, за рахунок зменшення власного капіталу із-за зростання величини нерозподіленого прибутку(непокритий збиток), зумовлює підвищення фінансової залежності та збільшення ризику порушення фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує, яка сума активів припадає на гривню власних коштів. Його значення 1,7 (протягом 2011 року і на початку 2012 року) показує, що на кожні 1,7 грн., вкладених в активи, припадає 1 грн. власних коштів і 0,7 грн. – позикових. В наступний період відбулося падіння значення цього показника до 1,62, проте на кінець 2014 року відбулося його різке зростання до 2,04. Коливання величини даного показника відбувається відповідно з коливаннями обсягу власного капіталу. Оскільки коефіцієнт на кінець аналізованого періоду перевищує нормативне значення, то це може негативно відбитись на фінансово-економічній діяльності підприємства, так як відбувається збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Оскільки отримані значення коефіцієнту маневрування власним капіталом є від'ємними, то це означає, що підприємство має нестійкий фінансовий стан, бо завод немає можливості фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності, проведення розрахунків з кредиторами.

Показник фінансової сталості (стійкого фінансування) відображає, що підприємство було в змозі оплатити самостійно свої термінові зобов'язання у розмірі 61 – 62%. Проте на кінець проаналізованого періоду значення коефіцієнту різко зменшилося і вже не перевищує нормативне значення, це свідчить про нестабільну фінансову стійкість заводу.

Отримане значення коефіцієнту концентрації залученого капіталу свідчить про те, що 38 – 41% активів підприємства, протягом 2011 року – початку 2014 року фінансуються за рахунок боргових зобов'язань. На кінець 2014 року значення показника досягло критичної границі, тобто половина активів ВАТ «ШЗХР» сформовано за рахунок залучених джерел фінансування. Така величина коефіцієнта є неприйнятною – борги покриваються позиковим капіталом і підприємство має максимальні шанси порушення фінансової стійкості.

Отримане значення показника структури довготермінових вкладень показує, що протягом 2011 року і на початок 2012 року 3% основних засобів та інших необоротних активів профінансовано за рахунок довготермінових залучених коштів. В наступні періоди фінансування необоротних активів та основних засобів зовнішніми інвесторами не здійснюється. Такий спад відбувається за рахунок відсутності довгострокових зобов'язань, тобто кредитів залучених на довготерміновій основі. Зменшення коефіцієнта свідчить про такий фінансовий стан, який зумовлює недовіру кредиторів до діяльності заводу.

Зменшення коефіцієнта довготривалості залучення позикових коштів свідчить про недовіру до підприємства з боку кредиторів та інвесторів або через спад величини залучення довготермінових кредитів. Це характеризує нестабільність фінансового становища підприємства, оскільки як видно з вище

наведених показників власний капітал зменшується і у підприємства немає додаткових джерел фінансування для покриття своїх боргів і розрахунків з контрагентами.

Коефіцієнт фінансового ризику вважається одним з основних індикаторів фінансової стійкості. Отримане значення свідчить про те, що фінансова залежність підприємства від зовнішніх інвесторів посилилась. Протягом аналізованого періоду 61 – 69% активів підприємства формувались за рахунок залученого капіталу, а на кінець 2013 року значення даного показника перевищило оптимальний рівень. Зростання показника свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості.

Значення показнику структури залученого капіталу вказує на те, що довгостроково залучені кошти у складі всіх зобов'язань підприємства складають 5% протягом 2011 року і на початок 2012 року, а потім довгострокове кредитування для діяльності ВАТ «ШЗХР» зовсім не використовується. З огляду на складний фінансовий стан підприємства, можна зробити висновок, що відсутність довгострокового кредитування у загальній сукупності позикового капіталу, свідчить про недовіру до фінансово-економічної стабільності заводу.

Розрахувавши коефіцієнт фінансування можна зробити висновок, що власні кошти перевищують залучені за аналізований період більше, ніж в три рази, тобто активи підприємства фінансується за рахунок стійких джерел. Проте на кінець 2013 року спостерігається спад даного коефіцієнту на 21% із-за зменшення обсягу власного капіталу. На базі цього показника фінансовий стан ВАТ «ШЗХР» можна визначити як достатньо стійкий, так як його значення перевищує оптимальне, але негативна тенденція зміни рівня цього коефіцієнту свідчить про наявність певних проблем у діяльності підприємства.

Коефіцієнт інвестування показує, яка частина власних коштів підприємства може бути направлена на інший вид діяльності, не призводячи до збитковості чи матеріальних втрат діючого суб'єкта господарювання. Оскільки

значення показника перевищує оптимальний рівень протягом 2011-2013 років, то це свідчить, що у ВАТ «ШЗХР» можуть з'явитися кошти, які можливо буде спрямувати на розвиток виробничої діяльності заводу, оновлення основних фондів, покращення соціально-економічних умов праці, створення резервів.

Фінансовий стан може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим. Здатність підприємства успішно функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому середовищі, що змінюється, постійно підтримувати свою платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику свідчить про його стійкий фінансовий стан, і навпаки.

Для оцінки типу фінансової сталості використовують такі показники: наявність власних обігових коштів; загальна величина власних та довгостроково залучених джерел формування запасів; загальна величина основних джерел формування запасів; надлишок або нестача власних обігових коштів; надлишок або нестача власних або довгострокових джерел формування запасів; надлишок або нестача загальних джерел формування запасів.

Виходячи з даних показників можна буде визначити до якого типу фінансової стійкості відноситься фінансово-економічний стан підприємства. Результати розрахунку типу фінансової стійкості заводу занесено до таблиці 2.3.

За отриманими даними протягом 2011-2014рр. підприємство постійно має кризовий фінансовий стан пов'язаний з порушеннями платіжної дисципліни, зниженням рентабельності капіталу, затоварюванням готовою продукцією і низьким попитом на продукцію. Така ситуація характеризує втрати, які можуть дорівнювати розмірам власних коштів підприємства, тобто існує ймовірність банкрутства заводу.

Таблиця 2.3 – Результати розрахунку типу фінансової стійкості

Найменування показника	Значення показника			
	2011 рік	2012 рік	2013 рік	2014 рік
1. Джерела власних засобів за мінусом іммобілізації, тис. грн.	60847,0	61885,0	60499,0	46488,0
2. Необоротні активи, тис. грн.	71673,0	67001,0	66618,0	64577,0
3. Наявність власних оборотних засобів, тис. грн.	- 10826,0	- 5116,0	- 6119,0	- 18089,0
4. Довгострокові кредити і залучені засоби, тис. грн.	2124,0	2333,0	0	0
5. Наявність власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів і витрат, тис. грн.	- 8702,0	- 2783,0	- 6119,0	- 18089,0
6. Короткострокові кредити та зобов'язання, тис. грн.	2606,0	2900,0	6959,0	11274,0
7. Загальний розмір основних джерел формування запасів, тис. грн.	- 6096,0	117,0	840,0	- 6815,0
8. Загальний розмір запасів, тис. грн.	15311,0	23261,0	22153,0	18820,0
9. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних засобів, тис. грн.	- 26137,0	- 28377,0	- 28272,0	- 36909,0
10. Надлишок (+) або нестача (-) власних і довгострокових залучених джерел формування запасів і витрат, тис. грн.	- 24013,0	- 26044,0	- 28272,0	- 36909,0
11. Надлишок (+) або нестача (-) загального розміру основних джерел формування запасів і витрат, тис. грн.	- 21407,0	- 23144,0	- 21313,0	- 25635,0
12. Тривимірний показник фінансової ситуації (\bar{S})	0;0;0	0;0;0	0;0;0	0;0;0

3 ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В процесі дослідження сутності фінансового стану та оцінки фінансового стану підприємства ми довели, що фінансовий стан є найважливішою характеристикою діяльності кожного підприємства. Саме всебічна та систематична оцінка фінансового стану підприємства за допомогою різних методів та розраховуючи комплекс показників дозволить своєчасно реагувати на якісь помилки, труднощі, які можуть з'явитися в процесі ведення господарської діяльності. Оцінка фінансового стану підприємства надає можливість критичної всебічної оцінки стану підприємства та його подальшого розвитку.

До основних чинників, які можуть негативно сприяти на фінансову діяльність підприємства відносяться як внутрішні (які напряду залежать від керівників підприємства, від якості продукції, від технологій та обладнання, яке застосовується, від правильних маркетингових кроків та інш.) так і зовнішні (які не залежать від можливостей та фінансової діяльності підприємства і на які керівництво не може впливати, а може тільки вивчаючи вплив, приймати обґрунтовані рішення, які зменшать негатив або додадуть ефективності діяльності підприємства).

На нашому підприємстві з оцінки фінансового стану ми бачимо, що основним негативним моментом є застаріле обладнання. Саме це не дозволяє конкурувати по якості продукції, яку виготовляє наше підприємство та підприємства конкуренти. Заміна обладнання, або технологій потребує великих фінансових вкладень. Тому, підприємству перед тим як позичати кошти необхідно дуже прискіпливо зважити всі умови отримання кредитування. Якщо дійсно придбання нового технологічного обладнання дозволить випускати нову якісну конкурентноспроможну продукцію, то необхідно дуже терміново замінювати все застаріле обладнання.

Також необхідно звернути увагу на маркетинг, просування свого товару на ринку збуту. Необхідно шукати більш ефективно вигідніших партнерів з

поставок сировини і продажу своєї продукції не тільки на теренах України, а і за кордоном.

Продукція, яку виробляє наше підприємство, дуже особлива. І ще декілька років тому у підприємства було багато замовлень не тільки від українських споживачів, а й зарубіжних. Але підприємство не приділяло увагу зниженню собівартості, виробництва продукції належної якості, пошуку нових споживачів, вже декілька десятиліть підприємство не оновлює парк обладнання, - все це призвело до того, що підприємства-конкуренти поступово почали витіснити продукцію цього заводу. І тому, підприємство опинилося в такому скрутному становищі.

Які ж заходи для підвищення фінансової стійкості для підприємства можна запропонувати? Наступні:

- поступова заміна застаріло обладнання;
- постійний моніторинг зовнішніх негативних ризиків і зменшення впливу на виробництво даного підприємства;
- розробку не тільки тактичних планів, а й стратегічних, прогнозних планів з урахування якомога більшої кількості ризиків зовнішнього середовища;
- прийняття економічно обґрунтованих рішень для зниження зовнішніх ризиків;
- розрахунок прогнозних значень обсягів реалізації продукції та собівартості продукції;
- визначення оптимальних джерел фінансування, отримання державного коротко- та довгострокового кредитування;
- оптимізація руху фінансових ресурсів на підприємстві.

Досягнення фінансової стабільності в ринковому середовищі можливо тільки використовуючи сучасний менеджмент, своєчасної реакції на зміни зовнішнього середовища та стратегічне, прогнозне планування виробничої діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Комплексне фінансове дослідження всіх сторін діяльності підприємства та своєчасне реагування на проблеми, які виникають при веденні господарської діяльності, є необхідною процедурою для будь-якої організації.

Жоден власник не може не брати до уваги ризику, які повсякчасно виникають у зовнішньому середовищі, не може не відслідковувати, яким чином змінюється кон'юнктура ринку, щоб не втратити додаткові можливості або не втратити додаткові кошти. Будь який бізнес створюється не тільки задля задоволення потреб споживачів, але і для отримання прибутку від вкладених коштів. Але тільки аналізуючи всі ризики зовнішнього та внутрішнього середовища, тобто оцінюючи фінансовий стан підприємства, можна отримати додаткові вигоди від ведення бізнесу.

Для того щоб будувати плани на майбутнє, займатися стратегічним плануванням, неможливо не оцінити сучасний фінансовий стан підприємства.

Кредитори та інвестори обов'язково аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики при наданні позик, або вкладанні грошей, а також для необхідного диференціювання відсоткових ставок.

Аналізуючи основні показники та одержуючи певну інформацію про зміни та динаміку цих показників, менеджер може бачити повну картину фінансового стану організації на теперішній час, а також спрогнозувати його стан в майбутньому, якщо справи будуть розвиватися подібно.

В роботі проаналізовано відкрите акціонерне товариство «Шосткинський завод хімічних реактивів». Розраховані в роботі показники платоспроможності мають спадаючу динаміку за період з 2011 по 2014 роки. Всі показники менші за нормативні. Це свідчить про невисоку платоспроможність підприємства, тобто про несвоєчасну оплату боргів. Це також свідчить про нестійкий фінансовий стан підприємства, яке ми проаналізували.

Для більш об'єктивної оцінки довгострокової платоспроможності підприємства і, таким чином, фінансову стабільність, ми розрахували

коефіцієнти автономії, фінансової залежності, фінансової сталості та маневреності. Значення всіх показників є дуже несприятливим – борги не покриваються власними джерелами фінансування. Спад коефіцієнта автономії зумовлює підвищення фінансової залежності та збільшення ризику порушення фінансової стійкості підприємства. Оскільки отримані значення коефіцієнту маневрування власним капіталом є від’ємними, то це означає, що підприємство має нестійкий фінансовий стан, бо завод немає можливості фінансового забезпечення виробничої та інших видів діяльності, проведення розрахунків з кредиторами.

За отриманими даними протягом 2011-2014рр. підприємство постійно має кризовий фінансовий стан пов’язаний з порушеннями платіжної дисципліни, зниженням рентабельності капіталу, затоварюванням готовою продукцією і низьким попитом на продукцію. Така ситуація характеризує втрати, які можуть дорівнювати розмірам власних коштів підприємства, тобто існує ймовірність банкрутства заводу.

Заходи, які були запропоновані для стабілізації фінансової стійкості наступні: поступова заміна застаріло обладнання; постійний моніторинг зовнішніх негативних ризиків і зменшення впливу на виробництво даного підприємства; прийняття економічно обґрунтованих рішень для зниження зовнішніх ризиків; розрахунок прогнозних значень обсягів реалізації продукції та собівартості продукції; визначення оптимальних джерел фінансування, отримання державного коротко- та довгострокового кредитування; оптимізація руху фінансових ресурсів на підприємстві.

Досягнення фінансової стабільності в ринковому середовищі можливо тільки використовуючи сучасний менеджмент, своєчасної реакції на зміни зовнішнього середовища та стратегічне, прогнозне планування виробничої діяльності підприємства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996 від 16.07.1999зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарського стану підприємств або організацій Державної податкової адміністрації України № 759/10/20- 2117 від 27.01.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/GDPI1722?an=1>
3. Наказ Міністерства фінансів України «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» N 49/121 від 19.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>
4. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. – К.: КНЕУ, 2005. – 455 с.
5. Бланк І. О. Управління фінансовими ресурсами підприємства: навч. посіб. / І. О. Бланк – К.: Эльга, 2011. – 574 с.
6. Бреус С. В., Шматуха В. С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення [Електронний ресурс] / Бреус С. В., Шматуха В. С. – Режим доступу: [file:///D:/mnj_2016_12\(2\)_9.pdf](file:///D:/mnj_2016_12(2)_9.pdf)
7. Валюх А. В., Зайцев О. В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України [Електронний ресурс] / Валюх А. В., Зайцев О. В. – Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/28_2019_ukr/40.pdf
8. Денисенко М. П., Зазимко О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс] / Денисенко М. П., Зазимко О. В. – Режим доступу: http://www.agrosvit.info/pdf/10_2015/10.pdf
9. Зайцев, О.В. Наслідки колапсу малого та середнього підприємництва / О.В. Зайцев, С.В. Похилько // Наукові записки Національного університету

"Острозька академія". Серія "Економіка": науковий журнал. – червень 2019. – № 13(41). – С. 16-20.

10. Зайцев, О.В. Розвиток моделей оцінки ефективності інвестицій в інноваційні проекти (Частина 2) / О.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2019. – № 2. – С. 115–120. DOI: 10.21272/1817-9215.2019.2-15.

11. Івченко Л. В., Федорченко О. Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення [Електронний ресурс] / Івченко Л. В., Федорченко О. Є. – Режим доступу: file:///D:/Foa_2015_1_17.pdf

12. Коломієць Н. О., Павліченко В. М., Коломієць О.П. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / Коломієць Н. О., Павліченко В. М., Коломієць О.П. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Desktop/muzuka/NEW%20MUSIK/Vkhdtusg_2017_185_28.pdf

13. Корбутяк А. Г., Бута М. М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства» / Корбутяк А. Г., Бута М. М. // Науковий вісник Ужгородського національного університету – 2017. – Вип.17 – С. 152-23.
Коробов М. Я. Фінанси промислових підприємств: підруч. для студ. екон. вузів і факультетів / М. Я. Коробов – К.: Либідь, 2010. – 160 с.

14. Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства / Косарева І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. // Економіка та управління підприємствами – 2018. – Вип.19 – С. 104

15. Непочатенко О. О., Мельничук М.Ю. Фінанси підприємств: підручник / Непочатенко О. О., Мельничук М.Ю. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 334 с.

16. Петренко В. С., Квасова О. П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Петренко В. С., Квасова О. П. – Режим доступу: file:///D:/mnj_2015_8_34.pdf

17. Попова С. П., Пилипенко А. В. Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансового стану підприємства /Попова С. П., Пилипенко А. В. // Наукові записки – 2017. – Вип.17 – С. 30

18. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д. В. Леус. – Суми: СумДУ, 2016. – 99 с. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.

19. Сейсебаєва, Н. Г., Топчанюк, О. В. Методи аналізу і прогнозування банкрутства підприємств // «Молодой вчений». – 2016. – № 11(38). – С. 678-681.

20. Собчук С. М. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення // Студентський вісник НУВГП. – 2015. – №2(4). – С. 207-210.

21. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки: звіт про НДР (проміжний) / кер. Д. В. Леус. – Суми: СумДУ, 2016. – 99 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/67799>.

22. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В.; Полтава : ПДАА, – 2016. – 430 с.

23. Фінансово-економічне обґрунтування екологічно спрямованого інноваційного розвитку: звіт про НДР (заключний) / Кер. Т. В. Касьяненко. – Суми: СумДУ, 2016. – 90 с. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/53268>.

24. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України: звіт про НДР (заключний) / Кер. Н. А. Антонюк. – Суми : СумДУ, 2014. – 60 с. Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>.

25. Школьник І. О., Боярко О. В., Дейнека О. В. та ін. Фінансовий аналіз : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Школьник І. О., Боярко О. В., Дейнека О. В. та ін. – Режим доступу:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/50318/5/Shkolnyk_%20Finansovyi%20analiz.pdf 38

26. Akpoviro, K. S., Olalekan, A., Alhaji, S. A. (2018). Moderating Influence of Strategic Human Resources Management Practices on Small-Medium Firm Performance. *Business Ethics and Leadership*, 2(4), 99-107. [http://doi.org/10.21272/bel.2\(4\).99-107.2018](http://doi.org/10.21272/bel.2(4).99-107.2018)

27. Bonamigo, A., Mendes, D. (2019). Value Co-creation and Leadership: An Analysis Based on the Business Ecosystem Concept. *Business Ethics and Leadership*, 3(4), 66-73. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(4\).66-73.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(4).66-73.2019)

28. Balas, A.N., Kaya, H.D. (2019). The Global Economic Crisis And Retailers' Security Concerns: The Trends. *SocioEconomic Challenges*, 3(2), 5-14. [http://doi.org/10.21272/sec.3\(2\).5-14.2019](http://doi.org/10.21272/sec.3(2).5-14.2019).

29. Boiarko, I., Paskevicius, A. (2017). Evaluation of the Market Value of the Enterprise with Consideration of Exogenous Factors. *Business Ethics and Leadership*, 1(3), 75-83. DOI: 10.21272/bel.1(3).75-83.2017

30. Goncharenko, T., Lopa L. (2020). Balance Between Risk And Profit In The Context Of Strategic Management: The Case Of Ukrainian Banks. *SocioEconomic Challenges*, 4(1), 111-121. [http://doi.org/10.21272/sec.4\(1\).111-121.2020](http://doi.org/10.21272/sec.4(1).111-121.2020).